

Turismivaldkonna pikaajaline arengudokument

Eesti turismi pikk vaade 2025–2035

Luues väärtust kehtlikult
(Creating value sustainably)

Sissejuhatus

LEHEKÜLG

2

Kokkuvõte

LEHEKÜLG

3

1. Visioon
ja eesmärk

LEHEKÜLG

5

2. Turismitrendid
ja arengueeldused

LEHEKÜLG

6

3. Turismi ülevaade
aastal 2023

LEHEKÜLG

9

4. Läbivad põhimõtted

LEHEKÜLG

13

5. Eesmärgid, sihid,
tegevussuunad ja vastutajad

LEHEKÜLG

14

Sissejuhatus

Turism on Eesti visiitkaart, mis suurendab riigi rahvusvahelist tuntuust ja tõstab ka kohalike elanike elukvaliteeti. Turism, millest suure osa moodustavad majutus-, toidlustus, konverentsi- ja reisikorraldus, toetab ärisuhteid ja investeringute kaasamist, mõjutab äriotsuseid ning aitab kaasa majanduskasvule ja suurendab nii riigi kui ka piirkondade tulusid. 2023. aastal moodustas turism 16% Eesti teenuste ekspordist. Väljaspool suuri linnu aitab turism edendada tööhõivet ja väikeettevõtlust, jagades väärtust üle kogu Eesti. Majandusliku mõju kõrval toetab turism ka välissuhtlust, panustab riigi atraktiivsuse kasvu ja toetab teiste sektorite edu. Loodus, kultuur ja meie pärand on turismi üks eeldusi, samas kui turism omakorda aitab kaasa selle säilitamisele. Lisaks on paljud meie endi igapäevased teenused nagu toidlustamine, kultuurisündmused, transpordiühendused jt kvaliteetsemad ja jätkusuutlikumad tänu turistide ja kohalike elanike teenuste tarbimisest tulenevate koosmõjudega.

Eesti turismivaldkonna ambitsioon – luues väärtust kestlikult – nõuab tulevikus konkurentsieelise saavutamiseks sihispäraselt tegutsemist. Olla kompaktna turismisihikoht maailma juhtiva digiühiskonna, puhta looduse, tohutu kultuurilise variatiivsuse ja autentse gastronoomiaga – see on juba pool võitu, aga vajame kõige selle ja muu eripära arendamist uudeteks toodeteks, turismituluks ja märkimisväärset kasvu külalislahkuse osas.

Eesti turismi pikk vaade 2025-2035 on turismivaldkonda terviklikult käsitlev arengudokument turismi pikaajaliste eesmärkide määratlemiseks ning strateegiliste tegevussuundade seadmiseks. Pikk vaade rõhutab, et ainult kõigi turismisektori osapoolte – ettevõtjate, omavalitsuste, turismiorganisatsioonide ja riigi – ning samuti turismist mõjutatud ja turismi poolt mõjutatavate majandussektorite ühine ja järjepidev panus võimaldab meil saavutada üle riigi turismiedu ning luua atraktiivse ja kestliku turismisihikoha.

Turismi pika vaate väljatöötamise aruteludes osales ligi 300 turismi- ja teiste valdkondade esindajat. Kaasamist ja koosloomet toetasid pika vaate väljatöötamise põhiliseks lähenemiseks valitud tulevikeseire põhimõtted ja meetodikad. Tulevikeseire võimaldas arvestada erinevate mõjutegurite ja võimalike tulevikuga ning uurida laiemat muutuste spektrit.

Turismi pika vaade 2025-2035 lähtekohaks ja lahutamatuks osaks on selle 18 lisa, mille süntees pikk vaade on, seetõttu pole käesolevas dokumendis ka viiteid algallikatele. Pikk vaade on omakorda katuseks turismivaldkonna tegevuskavade koostamisel. Koostöössektoriga valmivad 4-aastased tegevuskavad ehk turismistrateegiad. Tulemuste saavutamist seirab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi juurde loodud turisminõukoda turismi eest vastutava ministri juhtimisel.

Kokkuvõte

Eesti turismi pika vaate visiooni kohaselt on Eesti 2035. aastal ootustele vastavate turismitoodetega tuntud, kestlik ja uuenduslik sihtkoht, mis on turismi lisandväärtuse kahekordistanud. Turismiga rahulolu nii Eesti elanike kui ka välituristide seas peab olema kõrge. See tähendab, et suudame olla tulevikuturistile tuntud ja eristuv sihtkoht, kuhu tuleb teadlik äri- ja puhkusereisija. Sektor ise konkurentsivõimeline ja on saavutanud säilienõtkuse ning ühiselt täidame kogu aasta vältel pikemate külastuste saavutamise eesmärgi.

Turismi pika vaate visiooni ja eesmärkide elluviimiseks on vaja:

- **kasvatada kõrgema lisandväärtusega turismi**, eelkõige äriturismi osakaalu, sidudes Eesti turismi digiriigi kuvandiga ja tekitades huvi külastada maailma üht juhtivat digiühiskonda;
- **kasvatada oluliselt Eesti kui turismisihtriigi tuntuust** teadlike ja vastutustundlike külastajate seas kasutades nutikalt tulevikutehnoloogiate võimalusi;
- **teha arenguhüpe turistide liikumisvõimaluste, toodete ja info digitaalse kättesaadavuse ja ligipääsetavuse osas**, arendades meie eripäraks uuenduslik liikuvusinfo ja transpordilahendused, nende kättesaadavus ja kasutusmugavus;
- **toetada tugevate turismitoodete arendamist tõmbekeskustest väljaspool** autentseteks kogemusteks ja ootusi ületavaks külalislahkuseks. Seda toetab tugev piirkondlik turism, mida võimestavad turismisihikoha juhtimisorganisatsioonid (DMO);
- **tõsta turismisektori mainet hinnatud töandjana** investeerides suuremat lisandväärtust loovasse haridusse ja oskuste arendamisse ning kohandades ärimudeleid vastavalt tööjõuturu olukorrale;
- **tagada laiemalt avaliku sektori kui võimaldaja roll turismi arengus** analüüsides ja arvestades riigi poliitikaotsustes turismimajandusele tekkivaid mõjusid ning tagades ettevõtjatele konkurentsivõimelise tegutsemiskeskonna;
- **luua tugev ja nutikas turismimajandus üle Eesti** tagades, et turismiettevõtja on ettevõtlusteadlik, kestlik, tehnoloogiat ja digitaliseerimist kasutades efektiivne ning loob uued ärimudelid ja eripärased turismitooted.

Nende eesmärkide saavutamise tulemusena on 2035. aastaks toimunud järgmised muutused:

Tuntum

- oleme sihtriikides hästi tuntud, mh tänu aastaringselt toimuvatele põnevatele rahvusvahelistele sündmustele ja kvaliteetsetele äriturismi võimalustele
- turism on mainekas valdkond enese teostamiseks ja ettevõtluseks

Kestlikum

- oleme külalislahked ja külalistele avatud ning juba esmaküllastajaid arusaadavalt motiveerinud keskkonnasõbralikuks meilviibimiseks
- oleme oma panuse andnud meie looduskeskkonna, kultuuri ja pärandi säilitamisse
- Eestisse jõudmine ja siin liikumine on nähtamatult mugav ja ligipääsetav kõikidele

Uuendusmeelsem

- oleme oma unikaalsuse ja eripära uuenduslikult turismitoodetesse lõiminud ja turismituluks pööranud
- oleme ennetavalt teadlikud klientide soovidest tehnoloogia ja andmepõhiselt toimivate turismitoodete kaudu
- pakume erilist turismikogemust läbi digitehnoloogia targa kasutuse
- turismiettevõtjad on pühendunud kestlikkusele ja suudavad seda tõestada

1. Visioon ja eesmärk

Visioon: Eesti on aastal 2035 tuntud, kestlik ja uuenduslik sihtkoht ning turismi panus majandusse on kahekordistunud

Eesmärk on tõsta Eesti tuntust meie eripära konkurentsieeliseks muutmise ja nutika turundamise abil. Eesti turismisektor on efektiivne, digitaalselt arenenud, keskkonnasõbralik ja pakub aastaringset autentseid turismitooteid üle Eesti. Kõrgetasemeline külalislahkus tagab turismi osapoolte, kohalike elanike ja turistide kõrge rahulolu

Peamised mõõdikud

- ✦ Turismimajanduse lisandväärtuse 2-kordne kasv
- ✦ Eesti elanike ja välituristide rahulolu kasv turismiga Eestis

VISION

Eesti on aastal 2035 tuntud, kestlik ja uuenduslik sihtkoht ning turismi panus majandusse on kahekordistunud.

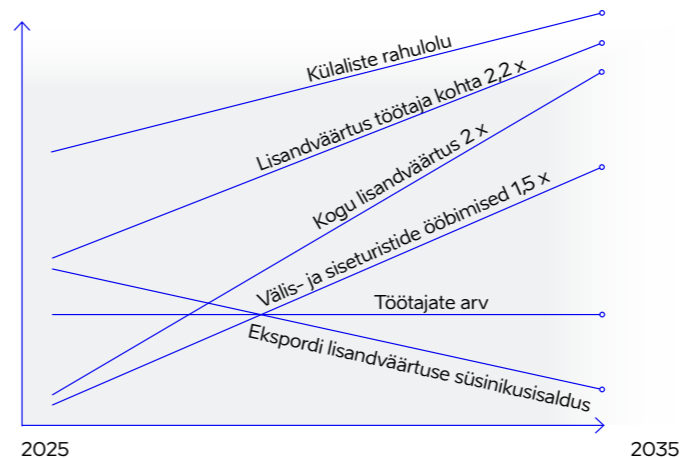
Eesmärk on tõsta Eesti tuntust meie eripära konkurentsieeliseks muutmise ja nutika turundamise abil. Eesti turismisektor on efektiivne, digitaalselt arenenud, keskkonnasõbralik ja pakub aastaringset autentseid turismitooteid üle Eesti. Kõrgetasemeline külalislahkus tagab turismi osapoolte, kohalike elanike ja turistide kõrge rahulolu.

Soovime saavutada turismisektori lisandväärtuse kahekordse kasvu, mille aluseks on kõrge kvaliteet ning nii Eesti elanike kui ka välituristide rahulolu kogemusega. Arvestades, et Eesti hinnatase on märkimisväärselt tõusnud, konkurents turismis meie piirkonnas muutub üha tihedamaks ja sektori töötajate arv prognooside kohaselt ei kasva, on vajalik saavutada efektiivsus ning peame rakendama uuenduslikke lahendusi. Eesmärgi saavutamiseks on oluline enam arendada Eesti eripära konkurentsieeliseks, kasutades tulevikutehnoloogiaid, keskkonnasõbralikke lahendusi, andmepõhist juhtimist ja veelgi nutikamat turundamist, et meie turismipakkumus jõuaks õigete sihtgruppideni.

Eestlaslik sõbralikkus ja avatus, puhas keskkond, unikaalsed lood ning meie digitaalselt sujuv eluviis on väärtused, mida tuleb veelgi tugevamalt esile tuua ja kommunikeerida, et need oleksid sihtrühmade jaoks köitvad ja kutsuksid küllastajaid tagasi. Vajame uuenduslikke koostöömudeleid nii turismisektori sees kui ka koostöös teiste sektoritega (nt teadus-arendus, IT, toit, tervis, loovtööstus ja avalik sektor jt). Fookuses on äriturismi osakaalu suurendamine, mis aitab täita madalhooaega ning tõstab välituristide arvu, sest ärituristid naasevad sageli puhkuseturistidena avastama Eesti eri piirkondi. Külalislahkuse kvaliteedi kasv peab ületama küllastajate ootusi (joonis 1). (joonis nr 1).

Visiooni elluviimisel toetume viiele tegevussambale:

1. Turism toob aasta ringi atraktiivse turismisihtkohana eksporditulu
2. Sujuvad ja mitmekülgsete transpordi- ja digiühendused on turismi arengu eelduseks
3. Mitmekülgne, külalislahke ja elujõuline turism ka väljaspool tõmbekeskusi toetab kohalikku elu ja võimendab Eesti eripära
4. Turism stabiilse ja tulusa ettevõtlusvaldkonnana loob töötajatele head töötingimused ja karjäärivõimalused
5. Turismiettevõtete nutikus, uuenduslikkus ja kestlikkus loob eeldused konkurentsivõime kasvuks

Joonis 1: Eesti turismi suundumused 2035

Vaata ka: Lisa nr 1 (koostamisprotsess, rakendamine), 12 (seosed teistega), 14 (mõõdikud), 15 (metoodika), 16 (kaasatute ülevaade)

ARENGU-
EELDUSED

DIGIPÖÖRE INNOVATSIOONIPÖÖRE KESTLIKKUS sh ROHEÜLEMINEK

LÄBIVAD
VÄÄRTUSED

Oleme kõik Eesti positiivse kuvandi saadikud	Mõistame ja tutvustame turismi laiemat sotsiaal-majanduslikku kasu Eesti eri sektoritele	Väärtustame kohalikku ja rõhutame meie eripära	Hindame eestimaalastena Eestit kui erilist reisisihtkohta
Ületame küllastaja ootusi	Tunneme vastutust järgnevate põlvkondade ees	Oleme ausad ja läbipaistvad	Arendame turismi koos

SAMBAD

Turism toob aasta ringi atraktiivse turismisihtkohana eksporditulu	Turismi arengu eelduseks on sujuvad ja mitmekülgsete digi- ja transpordiühendused	Mitmekülgne, külalislahke ja elujõuline turism ka väljaspool tõmbekeskusi toetab kohalikku elu ja võimendab eripära	Turism stabiilse ja tulusa ettevõtlusvaldkonnana loob töötajatele head töötingimused ja karjäärivõimalused	Turismiettevõtete nutikus, uuenduslikkus ja kestlikkus loob eeldused konkurentsivõime kasvuks
---	--	--	---	--

TEGEVUSSUUNAD

<ul style="list-style-type: none"> ✦ Turismiturundus ✦ Tootearendus ✦ Äriturism ja taristu ✦ Rahvusvahelised üritused ja taristu ✦ Rahvusvaheline võrgustumine 	<ul style="list-style-type: none"> ✦ Rahvusvahelised ühendused ✦ Kestlik ja integreeritud transpordivõrgustik ✦ Uuenduslikud transpordi-lahendused ✦ Sujuv reisiteekond ✦ Turismiinfo kättesaadavus ✦ Turismi andmevõimekus ✦ Digitaalne ühenduvus ✦ Ruumilise keskkonna ligipääsetavus 	<ul style="list-style-type: none"> ✦ DMOD kui piirkondlikud kompetentsikeskused ja koostöövõrgustike edendajad ✦ Piirkondlike turismiettevõtjate võimekus ✦ Pärandi hoidmine ✦ Sihtkohtade kvaliteedimärgised ✦ Turismi regionaalne mõju ✦ Küllastaja rahulolu 	<ul style="list-style-type: none"> ✦ Efektiivne koostöö teiste sektoritega ✦ Turismiga arvestamine ✦ Turismiettevõtjate maine tööandjana ✦ Turismiharidus ✦ Teadmised ja oskused ✦ Võimendav õigusloome ✦ Aus konkurents ✦ Vähekoormav järelevalve 	<ul style="list-style-type: none"> ✦ Uuused lahendused ja ärimudelid ✦ Digi võimekus ✦ Ettevõtete andmevõimekus ✦ Reaalajamajandus ✦ Ettevõtete keskkonnajalajalg ja kestlikkus ✦ Eetilised äritavad
---	---	--	--	--

TULEMUS

<ul style="list-style-type: none"> ↑ Turismiteenuste eksport ↑ Äriturismi osakaal ↓ Hooajalisus 	<ul style="list-style-type: none"> ↑ Rahvusvahelised ühendused ↑ Transpordi piisavus Eestis liikumiseks ↑ Turismiinfo kiire leitavus 	<ul style="list-style-type: none"> ↑ Väljaspool Tallinna ööbimiste arv ↑ Rahvusvaheliselt tunnustatud kestlikud turismisihtkohad 	<ul style="list-style-type: none"> ↑ Turismiettevõtete lisandväärtus hõivatu kohta ↑ Turismiga seotud teadustööd 	<ul style="list-style-type: none"> ↑ Turismiettevõtte digitaliseeritus ↓ Turismisektori keskkonnajalajalg
--	---	--	--	---

2. Turismitrendid ja arengueeldused

MEGATRENDID

- **Ekstreemsed ja kiiresti muutuvad ilmastikuolud:** Ilmastik mõjutab reisiotsuseid, üldisi väärtuseid, poliitikaid ja majandust.
- **Kestlikkuse väljakutsed ja ülereguleerimine:** Kestlikkus on oluline, kuid selle järgimine võib olla kulukas, ja tarbijate reisieelistusi on raske muuta.
- **Põlvkondade vahetumine ja vananev rahvastik:** Uued sihtrühmad ja erinevad vajadused, sealhulgas tervise ja pikaealisusega seotud teenused.
- **Tehnoloogia areng ja andmete kasutamine:** Tehnoloogia ja andmestumine pakuvad uusi võimalusi kliendisuhtluses ja protsesside juhtimises, kuid nõuavad ka tasakaalu leidmist inimliku kontakti ja digiteenuste vahel ning oluline on ka andmete mõistmis- ja kasutusvõime kasv.
- **Väsimus tehnoloogiast ja inimsuhete tähtsus:** Kasvav soov puhata tehnoloogiast ja otsida rohkem inimsuhtlust.
- **Geopoliitilised pinged:** Suurenev ebakindlus, mis nõuab paindlikke strateegiaid ja kohanemisvõimet.

MEGATRENDID

TURISMIMEGATRENDID

SEOSD EESTI TURISMI TULEVIKUGA

TURISMIMEGATRENDID

- **Reisisoov ja virtuaalne reisimine:** Inimesed jätkavad reisimist, kuna see on loomumane, sealhulgas virtuaalne reisimine.
- **Turismi sihtkohtade kontsentratsioon:** Suur osa reisijatest keskendub vähestele maailma populaarsetele sihtkohtadele, samas kasvavad kodulähedased reisid.
- **Sihtkohtade kandevõime:** Kliimamuutused nõuavad kestlikkuse põhimõtete ja eesmärkide järgimist. Kestlikkuse eesmärgid sihtkohtade koormustaluvuse arvestamist. Samal ajal suureneb inimeste teadlikkus loodushoidlikkusest ja tekib reisihäbi.
- **Nišiturismi ja autentsuse kasv:** Vähem tuntud sihtkohad muutuvad populaarsemaks, sealhulgas suunamudijate ja kõneisikute mõjul, sest turistid otsivad autentseid kogemusi ja olulist väärtust võib pakkuda ootusi ületav külalislahkus.
- **Huvipõhine ja ootamatutel põhjustel reisimine:** Reisi eesmärgid on mitmekülgsed, sealhulgas eraldusturism ja altruistlik reisimine, mis peegeldavad uue põlvkonna reisijate eelistusi.
- **Aeglase ja paindliku reisimise trend:** Kasvab soov ühendada reisimist ja elustiili, eelistades pikemaid ja rahulikumaid kogemusi.
- **Vaikuse ja eksklusiivse turismi kasv:** Luksusturism ja vaikusse pakumine muutuvad nišisihtkohtade võimaluseks.
- **Regeneratiivse turismi kasv:** Kasvab reisimine, mis on suunatud sihtkohtade ja kogukondade aktiivsele taastamisele ja positiivse mõju loomisele.

SEOSD EESTI TURISMI TULEVIKUGA

Tänaste trendide ja nende põhjal eesootavate olukordade ette kujutamisel, kui tänased trendid veelgi võimenduvad, hakkame nägema seoseid Eesti turismi arendamisel:

- **kliimamuutused muudavad turismivooge ja sihtkohtade eelistusi Euroopas** Eesti mõõduka kliimaga suved, pikenevad soojad sügised, neli või koguni viis aastaaega koos Soomaaga; Eesti atraktiivsuse kasv lähiriikides
- **enam hinnatakse riikide ja turismiettevõtjate pühendumist kestlikkusele ning võetakse kasutusele keskkonnajuhtimissüsteeme, kestlikkuse sertifikaate ja märgiseid** kestlikkus on Eesti turismis nn hügieenifaktoriks ja oluline on Eesti kõrge koha hoidmine rahvusvahelistes kestliku sihtkoha indeksites, külastaja harimine kestliku turismi teemadel
- **aeglane turism kogub hoogu** meie tugevuseks on kiire internet ja kaugtöövõimalused üle Eesti, stabiilne ja hea taristu, turvaline elukeskkond
- **eeldatakse personaalsust ja ligipääsetavust** meie võimaluseks on Eesti digiühiskonna saavutuste rakendamine turismis erinevate vajadustega sihtgruppide ootuste täitmiseks
- **tehnoloogia aitab luua sujuvaid reisikogemusi** digiplatvormide ja andmestumise abil turistide huvidele vastavate reisitoodete loomine ja parema leitavuse tagamine
- **eelistatakse enda profiilile sobilikke huvitavaid ja unikaalseid sihtkohti, kus ei ole massiturismi** Eesti kui kestliku turismi sihtkoha nähtavuse kasvatamine vastutustundliku avastaja sihtkohana.

Lisaks trendidega arvestamisele mõjutab turismisektori edukust ja tulevikukindlust ka kestlikkuse, roheülemineku, digi- ja innovatsioonipöördega ärimudelites arvestamine ja horisontaalselt ka Eesti ettevõtluskeskkonna konkurentsivõime:

KESTLIKKUS JA ROHEÜLEMINEK

Kestlik turism arvestab majanduslike, sotsiaalsete ja keskkonnamõjudega, tagades nii külastajate kui ka kohalike kogukondade heaolu. Selle eesmärk on säästa loodusressursse, säilitada kultuuri ja pärandit ning tagada pikaajaline kohalik majanduslik kasu. Turismitegevused peavad olema kooskõlas ÜRO säästva arengu eesmärkidega, panustades näiteks keskkonnakaitse, ringmajanduse ja loodusressursside säilitamisse. Turismiettevõtjad saavad aidata vähendada süsinikujalajälge, rakendades taastuvenergia lahendusi ja toetades kohalikke ökosüsteeme. Kohalik transpordisektor ja teenusepakkujad peavad roheülemineku eesmärkidest lähtuma, et muuta sektor süsinikuneutraalsemaks.

DIGIPÖÖRE

Digitaliseerimine pakub turismisektorile mitmeid võimalusi, alates ressursikasutuse optimeerimisest kuni andmepõhise otsustusprotsesside parandamiseni. Digilahendused võivad märkimisväärselt vähendada kulusid, suurendada konkurentsivõimet ja parandada külastajate kogemusi. Samuti muudab digitaliseerimine turismi ökosüsteemi, vähendades vahendajate rolli ning suurendades otsese suhtluse võimalusi klientide ja pakkujate vahel. Turismiettevõtjad peavad omandama uusi digioskusi ja investeerima koostöös IT-sektoriga tehnoloogilisse arengusse, et säilitada konkurentsivõime.

INNOVATSIOONIPÖÖRE

Innovatsioon on turismi arengu võtmetegur, kuid seni veel vähe realiseeritud. Uued tehnoloogiad nagu liitreaalsus, automatiseerimine ja tehisintellekt võimaldavad luua unikaalseid ja personaliseeritud elamusi, mis eristavad sihtkohti ja ettevõtteid konkurentidest. Koostöö teadusasutuste ja teiste sektoritega, nagu IT, tervis, toit, logistika jt, on hädavajalik, et arendada välja uusi ärimudeleid ja teenuseid, mis toetavad nii majanduslikku kui ka keskkonnavalast jätkusuutlikkust.

ETTEVÕTLUSKESKKONNA KONKURENTSIVÕIME

Eesti turismi pikaajalise kasvu toetamiseks on vajalik ettevõtluskeskkond, mis pakub stabiilset ja võimendavat õigusruumi, sh maksusüsteemi, minimaalset bürokraatiat ning sujuvaid investeerimisvõimalusi. Edukaks ja jätkusuutlikuks arenguks vajab ärikeskkond tugevat (digi)taristut, sh kiire ja töökindel internet, energia kättesaadavus. Arvestades geopoliitilisi tegureid, on oluline, et riik looks turvatunde ja julgeoleku tagamiseks kaitsevõime, soodustades seeläbi ettevõtjate kindlustunnet ja pikaajalisi investeeringuid turismisektorisse.

Vaata ka: Lisa nr 2 (trendid), 8 (majandusanalüüs), 10 (arengueeldused), 11 (ÜRO säästev areng)

3. Turismi hetkeülevaade aastal 2023

5-7%

Eesti SKP-st on turismi otsene ja kaudne mõju

16%

Eesti teenuste ekspordist on turism

1,9 mld €

turismiteenuste ekspordi aastas

1 € turismis

loob 0,46 eurot lisandväärtust teistes sektorites

0,26 €

jõuab iga turisti kulutatud eurost maksudesse

Turismil on oluline majanduslik mõju, eriti Eesti teenuste ekspordi kasvatamises. Turism toetab tööhõivet ja väikeettevõtlust üle Eesti, eriti väljaspool suuremaid linnu, aidates jaotada lisandväärtust piirkondade vahel. Enamik turismisektori lisandväärtusest tekib majutuses, toitlustuses, meretranspordis ja reisikorralduses. Lisaks majanduslikule mõjule toetab turism Eesti kultuuri ja

pärandit, looduse ja ajaloo säilitamist, suurendades riigi kultuurilist ja diplomaatilist mõju. Turism toimib „pehme võimu“ vahendina, aidates luua positiivseid rahvusvahelisi suhteid ja kujundada Eesti mainet üleilmselt. Tänu turismile suureneb rahvusvaheline solidaarsus ning seeläbi Eesti positsioon ja julgeolek maailmas.

Vaata ka: Lisa nr 8 (majandusanalüüs)

3.1. Eesti turismi ökosüsteem ja ettevõtluskeskkond 2023

ca 87%

mikroettevõtted

5000

turismiettevõtet

2,3%

ettevõtete lisandväärtusest turismist

tugev riigiga koostöötav turismisektor

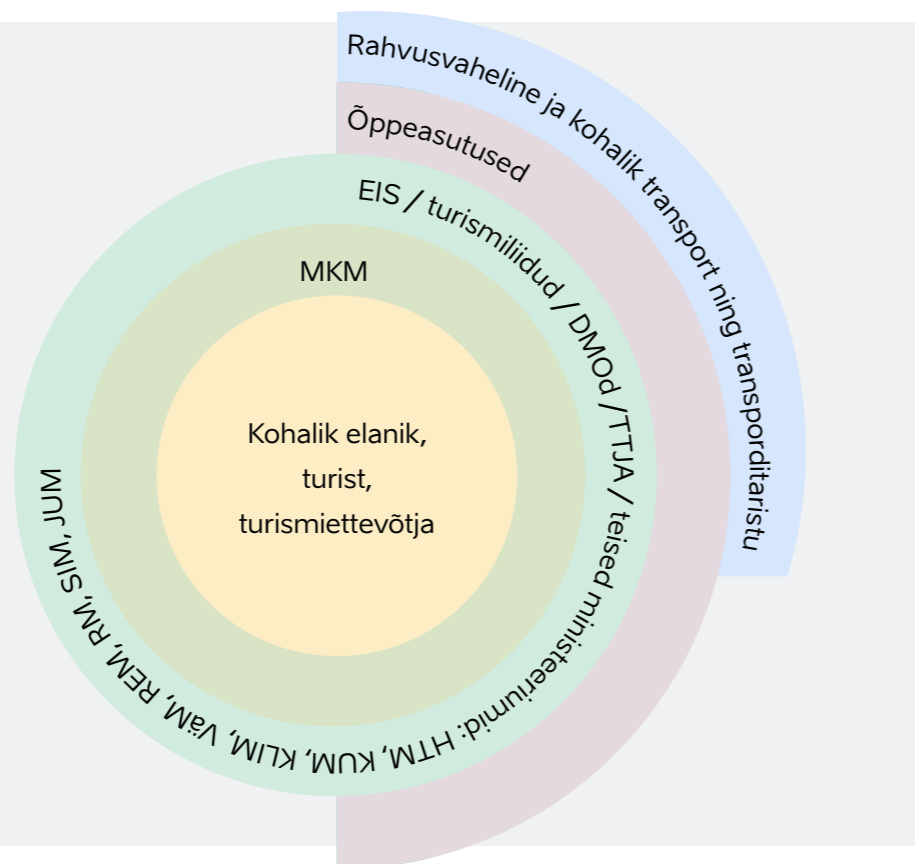
7

DMOd

2023. aastal oli turismiettevõtetes hõivatus 4,8% (ca 30 000 inimest) kõigist hõivatutest. 2022. aastal oli majutuse, toitlustuse ja reisikorralduse tegevusaladel kokku umbes 5000 ettevõtet, mis moodustas 3,4% kõigist ettevõtetest ja mis andsid kogu ettevõtluse lisandväärtusest 2,3%. Mikroettevõtete suur osakaal

tähendab, et innovatsioonipotentsiaali ära kasutamine on olnud piiratud. Turismiökosüsteem töötab ühtse eesmärgi nimel: luua külastajatele meelde jäävaid kogemusi ja võimendada turismiettevõtteid, toetades samal ajal kohalike kogukondade heaolu ja keskkonnakaitset (joonis nr 2).

Statistikaamet Maksu- ja Tolliamet Terviseamet Töötukassa Kutsekoda
RMK KIK KA
Päästeamet Muinsuskaitse
Välisesindused

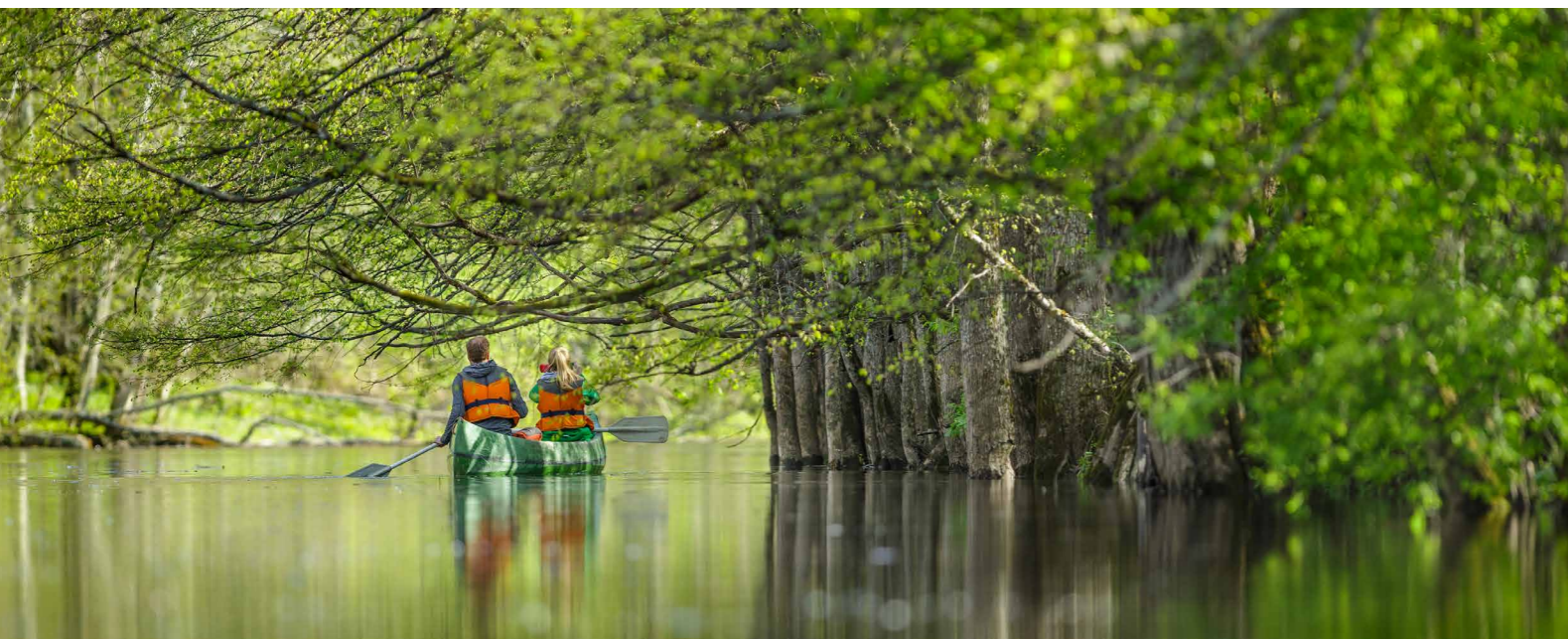
Joonis nr 2: Eesti turismi ökosüsteem ja seosed¹

Eesti turismiökosüsteemi olulisemad osapooled on kaasatud 2022. aastal turismi eest vastutava ministri poolt moodustatud turisminõukotta: EIS, teised ministeeriumid (Kultuuriministeerium, Haridus- ja Teadusministeerium, Kliimaministeerium jt), turismiliidud, DMOd ja ettevõtjad. Turismitegevuse (reisiteenused, majutusteenused) üldine raamistik on loodud turismiseaduses ja selle alamaktides. Seaduse järelevalve toimub Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametis.

Vaata ka: Lisa nr 3 (turismi ökosüsteem)

¹ MKM – Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium; RM – Rahandusministeerium; REM – Regionaal- ja Põllumajandusministeerium; HTM - Haridus- ja Teadusministeerium, KUM – Kultuuriministeerium; KLIM – Kliimaministeerium; VÄM – Välisministeerium; SIM – Siseministeerium; JUM – Justiitsministeerium; EIS - Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse turismiosakond; TTJA - Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet; Turismiliidud - MTÜ Eesti Hotellide ja Restoranide Liit, MTÜ Eesti Turismi- ja Reisifirmade Liit, MTÜ Eesti Spaaliit, MTÜ Eesti Maaturism, MTÜ Eesti Konverentsibüroo, MTÜ Eesti Loodusturismiuhing, Eesti Giidide Liit; RMK – Riigimetsa Majandamise Keskus; KIK – Keskkonnainvesteeringute Keskus; KA – Keskkonnaamet

3.2. Eesti atraktiivse turismisihtkohana 2023

2. koht ÜRO digiriigi teenuste edetabelis (2024)	4. koht kaugtöö sihtkohtade edetabelis (Global Citizen Solutions 2024)	üks 7-st riigist maailmas, kus õhu kvaliteet vastab WHO normidele (IQAir 2023 World Air Quality Report)	Michelini giid Eestis (2022. aastast alates)	4. koht kestliku turismi indeksis (Euromonitor International 2023)
--	--	---	--	--

Eesti on üks maailma juhtiv digiühiskond ja tuntud kestliku turismisihtkohana, mis loob meile eeliseid rahvusvahelisel tasandil. 2023. aasta Euromonitori kestliku turismi indeksis asub Eesti kõrgel neljandal kohal. Lihtne ligipääs ja mugavad liikumisvõimalused sihtkohas tugevdavad atraktiivsust turistide silmis. Oluline on ka turvalisus, mida hindavad nii elanikud

kui ka külastajad (88% eestimaalastest peab Eestit turvaliseks riigiks). Eesti atraktiivsust suurendavad ka meie puhas õhk, autentne gastronoomia, kõrgkvaliteetsed hotellid, restoranid, rikkalik ajalugu, kultuur ja sündmused, sealhulgas kõrgelt hinnatud konverentsi- ja ürituskorraldus.

Vaata ka: Lisa nr 4 (atraktiivne turismisihtkoht), 8 (majandusanalüüs), 13 (DMO eesmärgid)

3.3. Turisminõudlus 2023

6,37 mln sise- ja välituristi ööbimist	37% ööbimisi kolmel suvekuul	52% ööbimisi väljaspool Tallinna	23% ärituristide ööbimist	39% välituristide ööbimistest Soomest
--	--	--	-------------------------------------	---

Eesti turisminõudlust iseloomustab peamiselt meie lähiriikide elanike huvi siia tulla (2023. aasta seisuga peamiselt turistid Soomest, Lätist, aga ka Saksamaalt ja Leedust). Välituristide 2023-2024. aasta uuring näitas, et rahulolu Eesti turismiteenustega on kõrge ning 82% küsitletutest peab tõenäoliseks Eestisse tagasipöördumist lähima viie aasta jooksul. Eesti turismi eripära ja kestlikkus loovad tugeva aluse

tulevaseks kasvuks ja arenguks. Sageli külastatakse Eestit koos naaberriikidega nagu Soome, Läti ja Leedu, aga ka Rootsi. Rasketel kriisiaastatel pole Eesti turismiettevõtjad ja -organisatsioonid häid aegu ootama jäänud, vaid on töötanud uue kasvu nimel. Eesti turismiettevõtjad pakuvad üha uusi unikaalseid elamusi, mis on nõudluse suurendamise eelduseks.

Vaata ka: Lisa nr 5 (turisminõudlus), 8 (majandusanalüüs), 13 (DMO eesmärgid)

3.4. Ühendused ja ligipääsetavus 2023

1. koht	16	44	1. koht	5500
Euroopa lennujaamade hulgas (ASQ Awards 2024)	uut külastust minutis www.visitestonia.com portaal	regulaarliini sihtkohta Tallinna Lennujaamast	Tallinna Sadam „Best Smart Port“ (Global Smart Ports Summit 2023)	laevakülastust Soome ja Rootsi

Mugav ja hubane Tallinna lennujaam ning kaasaegne Tallinna sadam tagavad kvaliteetse ja meeldiva reiskogemuse Eestisse saabumise hetkest alates. Meie peamised sõlmpunktid on Stockholm, Frankfurt, Helsinki ja Riia. Rahvusvahelised ühendused paranevad järk-järgult. Sujuvad laevühendused Soome ja kruisivõimalused Rootsiga toetavad pidevat ja tihedat külaliste liikumist riikide vahel, mis suurendab Eesti positsiooni atraktiivse ja

ligipääsetava turismisihtkohana. Väliskülastajate 2023-2024. aasta uuring näitas, et rahul ollakse ka Eesti turismiinfo kättesaadavusega. Küll aga ollakse vähem rahul Eesti-sisese ühistranspordiga ja selle ligipääsetavusega. Digitaliseerimine on ettevõtjate seas oluline, kuid laiem sektori ettevõtete digikanalites leitavus, efektiivne sihtrühmani jõudmine ja infovahetus on veel ees. Mida toetab ka erinevate digilahenduste pakumise kasv turul.

Vaata ka: Lisa nr 6 (ühendused), 8 (majandusanalüüs)

3.5. Turismiharidus ja tööjõud 2023

30 000	75%	30%	19	1996.
hõivatut turismiga seotud tegevusaladel	naiste osakaal hõivatutest majutuses ja toitlustuses	majutuses ja toitlustuses hõivatutest 15-24-aastased	turismi kõrg- ja kutseõppeasutust	aastast turismi kõrgharidus Eestis

Majandusolukord, nõudlus tööjõu järele ning rahvastiku vananemine on viinud tööturule lisanduvate uute inimeste arvu vähenemiseni. Välistöõjõud (sh Ukraina sõjapõgenikud) on aidanud majutus- ja toitlustusvaldkonnas tööjõukriisi leevendada, kuid hõivemuutust perioodil 2022–2031 turismisektoris ei prognoosita. Vaatamata sellele, et turismiga seotud haridust annab kokku 19 õppeasutust, neist neli on kõrgkooli ja 15 kutsekooli

ning samuti pakutakse arvukalt täiendkoolitusi, tajuvad tööandjad majutuses ja toitlustuses ning kaubanduses tööjõupuudust, mis on siiski enam seotud hooajalise nõudluse, tööjõu voolavuse, töö iseloomu ning töötingimustega. Tänu Michelin'i giidi olemasolule Eestis ja erinevatele teavitustegevustele on noorte seas kokaamet ja restoranipidamine enam positiivset tähelepanu saanud, kuid tööturul on endiselt kokkadest puudus.

Vaata ka: Lisa nr 7 (haridus, tööjõud)

4. Läbivad tegutsemispõhimõtted

Turismisektori tegutsemispõhimõtted on väärtused, mis loovad eeldused vastutustundlikuks ja kestlikuks arenguks, pakkudes kasu külastajatele, kohalikele kogukondadele ja ettevõtjatele. Järjepidev koostöö on oluline, et säilitada kohalike traditsioone ja loodust, pakkudes unikaalseid ja kvaliteetseid elamusi. Kui kõik sektori osapooled – ettevõtjad, omavalitsused, turismiorganisatsioonid ja riik – rakendavad neid väärtusi, saame ühiselt luua atraktiivsema ja kestlikuma turismikeskkonna.

Oleme kõik Eesti positiivse kuvandi saadikud.	Tutvustame Eestit ja meie turismiettevõtjaid, loodust, toitu ja kultuuri nii Eestis kui välismaal olles, sh tuginedes Eesti kui turismisihtkoha turundussõnumitele ja narratiividele.
Tutvustame turismi laiemat sotsiaal-majanduslikku kasu.	Mõistame ja räägime turismi laiemat mõju kogu Eestile ja turismist kui horisontaalsest osast ühiskonnaelu tervikust, mitte ainult osakaalust SKP-s väljaspool turismisektorit.
Väärtustame kohalikku ja rõhutame meie eripära.	Eelistame kohalikku, hoiame turismitulud Eestis ja toome eestipärase esile. Kasvatame kvaliteeti ning võimaldame külastajatel tunnetada ja kogeda ehtsat Eestit. Oleme hoolivad kohalike kogukondade suhtes ning arendame sihtkohti terviklikult ja koostöös, et säiliks looduslikud elupaigad, traditsioonid ja pärand ning elavneksid ettevõtlus ja kultuur. Mõjutame ja suuname ka külastajat hoidma ja väärtustama Eesti loodust ja inimesi.
Ületame külastaja ootusi.	Oleme külastajakesksed ja keskendume turismikogemuse süstemaatilisele parendamisele, kõik selleks, et turist lahkuks Eestist väga heade emotsioonidega ja sooviks tagasi tulla.
Eesti on hinnatud reisisihtkoht ka kohalikele.	Hindame välituristide kõrval ka siseturiste – tõstame ka meie endi teadlikkust Eesti loodus-, toidu- ja kultuuripärandi väärtusest, vähendame kulutuste Eestist väljaviimist ja koormust keskkonnale.
Tunneme vastutust järgnevate põlvkondade ees.	Turismiettevõtlus Eestis on majanduslikult, keskkondlikult, kultuuriliselt ja sotsiaalselt kestlik – kõik meie tegemised toetavad paigavaimu, kestavad ajas ning sulanduvad harmooniliselt meie traditsioonidesse ja loodusesse. Eesti on teadlikult valinud alternatiivi massiturismile, keskendudes kvaliteedile ja ainulaadsetele elamustele.
Oleme ausad ja läbipaistvad.	Tähtsustame ausat ettevõtlust nii partnerite kui klientidega suhtlemisel ja turundamisel, kvaliteedi ja hinna tasakaalu ning lubaduste täitmist.
Koostöö on Eesti turismi arendamise alus.	Loome ja viime turismipoliitikat ellu kaasavalt – loome uuenduslikud koostöömudelid iga tasandit kaasates (riik, asutused, organisatsioonid, liidud, ettevõtted, haridusasutused, turismisihtkoha juhtimisorganisatsioonid, kohalikud omavalitsused ja maakondlikud arenguorganisatsioonid jne).

Vaata ka: Lisa nr 1 (pika vaate koostamine), 8 (majandusanalüüs), 9 (võimalikud tulevikustsenaariumid), 10 (arengueeldused)

5. Eesmärgid, sihid, tegevussuunad ja vastutajad

Meie eesmärk on, et turismisektori lisandväärtus kahekordne kasv, keskendudes jõudsalt Eesti kui atraktiivse ja tuntud turismisihtkoha edendamisele. Selle saavutamiseks tuleb panustada uuenduslikku ja kestlikku arengusse, tugevdada transpordivõimalusi ja digitaalset ühenduvust ning luua ettevõtlikeks soodne tegutsemiskeskond. Oluline on ettevõtjate võimekuse kasv tegutseda nutikalt ja efektiivselt ning turismi kui maineka ja atraktiivse ettevõtlusvaldkonna maine arendamine. Koostöö teiste sektoritega loob võimalused kõrgema lisandväärtusega savutamiseks, et tagada Eesti turismi rahvusvahelise konkurentsivõime. Turism toetab mitmeid riigi

pikaajalise arengustrateegia **Eesti 2035 eesmärged**, pakkudes majandusarengut, roheüleminekut ja innovatsiooni, samal ajal tugevdades Eesti positsiooni rahvusvahelisel tasandil ning toetades kohalikke kogukondi ja regionaalarengut. Turism panustab otseselt „Teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ja ettevõtluse arengukava 2030 (TAIE)“ **lisaväärtuse ja ekspordi kasvu eesmärkidesse ning fookusvaldkondade osatähtsuse tõusu** (sh otseselt fookusvaldkonda „Elujõuline Eesti ühiskond, keel ja kultuuriruum“). Turism on oluline osa riigi „**Majanduspoliitika pikast plaanist 2035**“.

PEAMISED MÕÕDIKUD

Turismi lisandväärtus, otsene ja kaudne mõju (Statistikaamet)

Eesti elanike rahulolu turismiga (väljatöötamisel)

Välisküllastajate rahulolu turismiteenustega Eestis (EIS, % välituristidest, kes soovitaks sõpradel külastada Eestit)

	2023 BAASTASE	2035 SIHTTASE
Turismi lisandväärtus, otsene ja kaudne mõju (Statistikaamet)	2 200 mln €	4 300 mln €
Eesti elanike rahulolu turismiga (väljatöötamisel)	Selgumisel	Selgumisel
Välisküllastajate rahulolu turismiteenustega Eestis (EIS, % välituristidest, kes soovitaks sõpradel külastada Eestit)	73%	75%

Vaata ka: Lisa nr 12 (seosed teistega), 14 (mõõdikud)

5.1. Tegevussammas nr 1: Eesti on aastaringsest atraktiivne turismisihtkoht

Eesti kui turismisihtkoha atraktiivsuse tõstmiseks ja turisminõudluse suurendamiseks on oluline pakkuda küllastajatele tooteid, mis vastavad rahvusvahelistele ootustele. Oluline on nutikate turundustegevustega jõuda meie sihtgruppideni ja mõista kliendi ootusi enne, kui ta Eestisse jõuab. Selle saavutamiseks tuleb rakendada tulevikutehnoloogiaid ja arendada kõrgema lisandväärtusega teenuste pakkumist, sh looduse,

kultuuri, pärandi, toidu, äriturismi teemavaldkondades ja ka meie muu eripära arendada turismituluks. Tihendada tuleb rahvusvahelisi koostöövõrgustikke. Lisaks peavad turismipakkumus ja sündmused pikendama välituristide reise kestust ja vähendama sesoonsust ning regionaalset kontsentratsiooni. Diginomaadide arvu suurendamine panustab samuti tuntuse ja tulude kasvu.

EESTI ON ATRAKTIIVNE TURISMISIHTKOHT

Äriturismi osakaal kõikidest välituristide ööbimistest (Statistikaamet)
Turismiteenuste eksport (Statistikaamet)
Turismi sesoonsus (Statistikaamet)

	2023 BAASTASE	2035 SIHTTASE
Äriturismi osakaal kõikidest välituristide ööbimistest (Statistikaamet)	23,3%	27%
Turismiteenuste eksport (Statistikaamet)	1 867 mln €	3 900 mln €
Turismi sesoonsus (Statistikaamet)	37%	35%

Lisaks arendame ja jälgime, kuid ei sihista:

- Välis- ja siseturistide ööbimiste arv (Statistikaamet)
- Eesti positsioon rahvusvahelises jätkusuutliku turismi indeksis (Euromonitor Sustainable Travel Index)
- Eesti kui soovitatud atraktiivne turismisihtkoht rahvusvahelistes väljaannetes
- Multifunktsionaalse konverentsikeskuse olemasolu
- Aastaringsest rahvusvaheliste spordi- ja kultuurisündmuste korraldamiseks sektori vajadustele vastava halli olemasolu

Tegevussuunad (vastutajad):

1. kõrge lisandväärtusega turismiteenuste arendamine: arendame kohalikel eripäradel ja Eesti digiriigil põhinevaid turismiteenusteid, et laiendada ekspordipotentsiaali. Võimeistame teisi turismiteenusteid koosmõjus meie peamiste reisimotivatsioonide tekitajatega (nt UNESCO maailmapärandi nimekirja kantud Tallinna vanalinn jt). (MKM, EIS, DMOd, ettevõtjad)

2. rahvusvahelise äri- ja konverentsiturismi ning sündmuste arendamine ja turundamine: parendame rahvusvaheliste sündmuste kuvandit ning suurendame tulevaste küllastajate teadlikkust ja motivatsiooni Eestit külastada. Tugevdame kultuuri- ja päranditurismi ning spordi- ja kultuurisündmuste rolli turismi arengus, sidudes need selgemalt madalhooaja leevendamisega ning piirkondade atraktiivsuse kasvatamisega. Arendame äriturismi, motivatsioonireiside korraldamist, arendades sealhulgas vajalikku taristut (nt rahvusvahelistele nõuetele vastav multifunktsionaalne konverentsikeskus, sektori vajadustele vastav spordi- ja sündmustehall) ja suurendades rahvusvahelist nähtavust. Oleme tuntud kogu aasta jooksul atraktiivsete festivalide, kultuuri- ja spordisündmuste ja ärisündmuste poolest. Tugevdame rahvusvaheliste sündmuste kuvandit, sest see motiveerib küllastajaid sh korduvküllastajaid Eestisse tulema. (MKM, KUM, EIS, DMOd, Tallinna Linnavalitsus, ettevõtjad)

3. turismisektori rahvusvaheline võrgustumine ja koostöö arendamine: teeme tihedat koostööd Baltikumi ja Põhja-Euroopa riikidega sünergia loomiseks ja rahvusvaheliste reisikogemuste sujuvamaks muutmiseks. (MKM, EIS, DMOd, liidud, ettevõtjad)

4. Eesti kui atraktiivse diginomaadide sihtkoha tuntuse kasvatamine: kasutame Eesti digikuvandit ja muud eripära, ning regulatiivseid võimalusi, et luua eeldused olla diginomaadidele atraktiivne sihtkoht. Teeme koostööd digiriigi ja e-residentsuse, ning teiste EIS tiimidega diginomaadidele suunatud sõnumi võimendamiseks. (MKM, SIM, EIS, ettevõtjad)

5. Eesti kui turismisihtkoha nähtavuse ja tuntuse oluline tõstmine: Kasutame ära Eesti tugevused ja eripära turismisihtkoha tuntuse suurendamiseks prioriteetsetel ning suurema tulupotentsiaaliga sihtturgudel. Kasvatame Eesti tuntust turismisihtkohana nutika ja andmetele tugineva turundamisega nii lõpptarbijate seas, sihtturgude reisikorraldajate hulgas, kui ka sihtriikide meedia vahendusel fokuseerides potentsiaalse turisti ostuotsuse kujunemise teekonnale tervikuna. Sealhulgas tõstame Eesti tuntust maailma tasemel innovaatilise gastronoomia sihtkohana, näiteks Michelini giidi jt sõltumatute rahvusvaheliste kvaliteedimärgiste tunnustus. Töötame välja Eesti kui atraktiivse ja turvalise sihtkoha sõnumid igale tasandile ettevõtjast riigi esindajateni. (MKM, EIS, DMOd, ettevõtjad)

5.2. Tegevussammas nr 2: Sujuvad ja mitmekülgsed transpordi- ja digiühendused

Kümne aasta perspektiivis on oluline, et Eestis on hästi arendatud ja mitmekülgset rahvusvahelised ning riigisiseseid transpordiühendused ning turismiplatvormide ja ettevõtete digitaalne nähtavus, mis toetavad turismisektori kestlikku arengut. Eesti-Soome Rohekoridor (FIN-EST Green Corridor) tagab keskkonnasõbraliku ja sujuva liikumise kahe riigi vahel, soodustades konverentsi- ja äriturismi. Kruisiturismi puhul on tähtis tagada kohaliku majanduse kasu ja vältida sihtkohtade ülekoormamist, säilitades tasakaalu kestliku arengu ja külastajate rahulolu vahel. Eestis tuleb edendada turvalisi reisivõimalusi auto või jalgrattaga liikumiseks, pakkudes omavahel ühenduvaid ühistranspordivõimalusi, mis sobivad mugavaks liikumiseks ka väljaspool Tallinna asuvasse sihtkohtadesse. Oluline on, et reisimine oleks ligipääsetav ja planeerimine lihtne, kombineerides erinevaid transpordiliike. Parendada on vaja

turismiettevõtjate ja -toodete ligipääsetavust (info, digi, füüsiline keskkond, tooted, teenused). Ligipääsetava ja kaasava turismi arendamise kaudu tagame, et Eesti suudab pakkuda rahulikku ja personaalset lähenemist kõigile reisijatele, sealhulgas eakatele ja erivajadustega inimestele. Digitaalsed lahendused ja süsteemide omavaheline integreeritus peavad toetama reisivõimaluste kiiret leidmist ja mugavat kasutamist, tagades andmete tõrgeteta jagamise ja reaajas kättesaadavuse. See suurendab sektori tootlikkust ja võimaldab paremini vastata külastajate ootustele, muutes turismi Eestis veelgi ligipääsetavamaks ja atraktiivsemaks. Turismiettevõtete käekäik sõltub ka ülikiire interneti kättesaadavusest üle Eesti ning meie küberruumi turvalisus ja usaldusväärsus on horisontaalne baas ettevõtluseks. Teadlikkus küberohtudest ja oskus oma tegevust kaitsta on kindlasti oluline ka turismiettevõtjatele.

SUJUVD JA MITMEKESED (DIGI)ÜHENDUSED

Rahvusvaheliste regulaarsete otselendude sihtkohtade arv aasta 2. ja 24. nädalal (AS Tallinna Lennujaam)

2023 BAASTASE

32/32

2035 SIHTTASE

42/50

Rahvusvaheliste regulaarsete otselendude väljumiste arvaasta 2. ja 24. nädalal (AS Tallinna Lennujaam)

242/273

370/450

Sadamate kaudu laevadega (v.a ristluslaevad) välismaalt saabunud ja välismaale lähetatud sõitjate arv (Statistikaamet)

7,9 mln

10 mln

Lisaks jälgime, aga ei sihista:

- Transpordilahenduste piisavus turismi sihtkohtade külastamiseks
- Sobivate laevaühenduste olemasolu nii rahvusvaheliselt kui ka siseriiklikult
- Rail Baltica valmimine
- Via Baltica turvalisus
- Ülikiire interneti kättesaadavus üle Eesti
- Ligipääsetavate turismitoodete arv
- Online-broneerimis- ja müügikanalite olemasolu ja kasutamine

Tegevussuunad (vastutajad):

6. välituristidele sobivate rahvusvaheliste ühenduste arendamine: tagame sobivad transpordivõimalused (lennuk, laev, rong jt) Eestisse tulekuks. Soodustame uute rahvusvaheliste lennuliinide arvu ja sageduse kasvu ja turundust. Soodustame reisilaevanduse (sh kruisid) kestlikku arengut. Soodustame väikesadamates turismile orienteeritud teenuste arengut. (MKM, KLIM, EIS, AS AS Tallinna Sadam, ettevõtjad)

7. Eesti-siseste liikuvusvõimaluste arendamine: täiustame Eesti-siseseid reisiteekondi, multimodaalseid transpordilahendusi ja reisi pikemalt etteplaneerimise võimalusi, sh madala süsinikujalajäljega liikumisviise (ühistransport, terviklikud jalgrattateevõrgustikud, jalgsi liikumine). Teeme uuenduslikest transpordivahenditest meie eelise. (KLIM, REM, TRAM, ettevõtjad)

8 digitaalsete ühenduvuste arendamine: arendame turismiinfo ja -toodete kättesaadavust ja nähtavust digikanalites ning parandame mobiilseadmete ja digiplatvormide kasutusmugavust nii välituristidele kui ka siseturistidele (nt kodulehed, broneerimissüsteemid jm). (MKM, EIS, DMOd, ettevõtjad)

9. võrdse ligipääsu arendamine: analüüsime Eestis ligipääsetava ja kaasava turismi arendamise majanduslikku potentsiaali ja võimalusi. Parendame turismiettevõtete ja -toodete ja info ligipääsetavust (nii digitaalne kui ka füüsiline), sh tagame võrkeelsetele inimestele avaliku ruumi info leitavuse ja arusaadavuse meil ringi liikudes. (MKM, EIS, DMOd, liidud, KOVid, ettevõtjad)

5.3. Tegevussammas nr 3: Mitmekülgne, külalislahke ja elujõuline turism ka väljaspool tõmbekeskusi toetab kohaliku elu arengut, kaasates kohalikke kogukondi

Mitmekülgne ja külalislahke turism, mida iseloomustab ka ühiste väärtuspakkumiste tegemise ning koostöö edendamise võime terviklike turismitoodete loomiseks, väljaspool tõmbekeskusi toetab kohaliku elu arengut, aitab säilitada looduskeskkonda, loob tasakaalustatud majandusliku ja kultuurilise keskkonna ning samuti loob eeldused tugeva turismiökosüsteemi arenguks. Selleks peab keskendumas välituristide hajutamisele üle Eesti ja olulise mõjuga turismipotentsiaaliga piirkondade või turismitoodete arendamisele. Siseriiklikud liikumis- ja reisi planeerimislahendused on seejuures olulised, aga ka digitaliseerimine ja digioskused (nt

digikanalites oma teenuste turundamise oskus, samuti innovatiivsete digilahenduste kasutamine, mis aitab ettevõtjal oma teenust atraktiivsemaks teha). Tähtis on tõhustada koostööd ettevõtjate, sihtkoha arendamise organisatsioonide (DMOde) ja kohalike omavalitsuste vahel, edendada kohalike kogukondade teadlikkust ja kaasatust turismi arengusse, et pakkuda küllastajatele positiivselt meeldejäädavat külalislahkust ning tagada tugevate ja iseseisvate DMOde jätkusuutlik tegevus. Piirkondlikud DMOd on turismi koostöö- ja kompetentsikeskused oma piirkonna ettevõtjatele ja kogukondadele, teistele sihtkohtadele ja riigile.

SUJUVA JA MITMEKESED (DIGI)ÜHENDUSED

Väljaspool Tallinn ööbimiste osakaal (Statistikaamet)
Rahvusvaheliselt tunnustatud turismisihtkohtade arv (kvaliteedimärgiste organisatsioonide tunnustused)

2023 BAASTASE

52%
10

2035 SIHTTASE

55%
Kõik sihtkohad

Lisaks jälgime, aga ei sihista:

- Majanduslikult toimetulevad ja iseseisvad DMOd

Tegevussuunad (vastutajad):

10. regionaalse turismi arendamine: aitame luua tugevad regionaalse turismi koostöö- ja kompetentsikeskustena ettevõtjate panusel toimivad DMOd ning riigi strateegilise toe ja partnerluse. Edendame koostööd erinevate kohalike teenusepakkujate vahel, et luua terviklikke turismitooted. Seome suuremates linnades toimuvate sündmuste, konverentside jt tõmbeteenuste pakkumise enam linnadest väljaspool asuvate turismivõimalustega. Tõstame turismiettevõtjatele vajalikku ettevõtluse ja äri arendamise võimekust. Suurendame sihtkohtade kestlikkusealast teadlikkust, sh kestlikkuse kvaliteedimärgised. Tagame väga hea piirkondlike turismiteenuste leitavuse küllastajatele, sh digitaalsete vahendite kasutamine, väiksemate kohtade nähtavuse parandamiseks. Tagame info turismi regionaalse mõju kohta. (MKM, EIS, DMOd, REM, KUM, KOVid, ettevõtjad)

11. teadlikkuse tõstmine turismist ja kohalike kaasamine turismi arendamisse: loome turismi kui valdkonna selge kuvandi riigis sees ja tõstame teadlikkust turismi laiemast mõjust. Kaasame kohalike elanikke ja kogukondi turismi arendamisse. Analüüsime küllastajate rahulolu (sh hinna ja kvaliteedi suhet). Arendame süsteemselt külalislahkust kui oskust, õppides teistelt riikidelt. (MKM, EIS, DMOd, REM, KOVid, liidud, ettevõtjad)

5.4. Tegevussammas nr 4: Turism on stabiilne ja tulus ettevõtlusvaldkond ning heade töötingimustega mainekas karjäärivõimalus töötajatele

Turismisektori stabiilsuse ja kasvu saavutamiseks on vaja keskenduda töötajatesse investeerimisele. Ettevõtjate panus tööjõu hoidmisel ja arendamisel on kriitilise ja kasvava tähtsusega turismisektori konkurentsivõime tagamisel. Töötajate lojaalsuse ja motivatsiooni kasvatamiseks tuleb pakkuda arenguvõimalusi, tunnustamist ja väärilist tasu, mis parandab kliendikogemusi ja suurendab tootlikkust. Haridus-, täiend- ja ümberõppeprogrammid peavad vastama sektori vajadustele, pakkudes praktilisi oskusi, mis teevad valdkonna atraktiivseks nii noortele kui ka karjääri muutjatele. Vajame ka haridusasutuste ja ettevõtjate vahelist tihedamat koostööd, mis

tagaks teooria ja praktika omavahelise lõimumise. Turismiteadustöö ja akadeemiline koostöö toetavad innovatsiooni ning sektori arengut, tuues praktilist kasu ettevõtetele ja poliitikakujundajatele. Akadeemilise ja praktilise koostöö kaudu tekivad uudsed lahendused ja teadmised, mis peavad omakorda toetama ka ettevõtete arengut ning võimaldama neil luua uuenduslikke tooteid ja teenuseid. Valitsuse ja avaliku sektori toel tuleb luua soodne ettevõtluskeskkond turismiga seotud ettevõtluse arenguks. Lisaks on teadustöö ja valdkonna arendusprojektid võtmetähtsusega kogu sektori arengus.

TURISMIVALDKONNA TULUSUS JA TURISM KUI MAINEKAS KARJÄÄRIVÕIMALUS

Majutuse, toitlustuse ja reisikorralduse ettevõtete keskmine lisandväärtus tööga hõivatud isiku kohta (Statistikaamet)

BAASTASE

21 839 eurot
tööga hõivatud
isiku kohta

2035 SIHTTASE

48 000 eurot
tööga hõivatud
isiku kohta

Lisaks jälgime, aga ei sihista:

- turismiettevõtete puhasrentaablus
- investeeringud põhivaradesse kokku kolme viimase aasta keskmisena
- turismisektoris makstava keskmise palga kasv suhtes Eesti keskmisesse palka
- hõivatute osakaal eri- ja kutsealase haridusega 20–34-aastaste inimeste hulgas: üks aasta pärast lõpetamist ja viis aastat pärast lõpetamist
- turismiga seotud teadustööde arv

Tegevussuunad (vastutajad):

12. turismi koostöömodelite ja võrgustumise arendamine: teeme koostööd ministeeriumide ja avaliku sektori ja teadusasutustega. Töötame selle nimel, et turismisektori vajadusi ja muudatuste mõju poliitikakujunduses arvatatakse ja arvestatakse. Jagame infot uute regulatsioonide kohta ja kaasame turismiteenuste pakkujad varakult aruteludesse. Töötame välja selged koostöömodelid efektiivseks koostööks. (MKM, ministeeriumid, EIS, ettevõtjad, liidud)

13. tööturu ja töötingimuste arendamine: arendame koostööd tööturu osapooltega, et leevendada tööjõupuudust ja tõhustada tööjõu kasutust. Töötame tööandajana turismisektori atraktiivsuse suurendamise nimel ning loome stabiilseid ja pikaajalisi töösuhteid. Seisame töökohapõhise õppe juurutamise eest. Suurendame töötingimuste vastavust töötajate ootustele, toetame tööjõu mitmekülgset (sh keeleline, vanuseline jne) sektoris (keeleeõppe võimalused, töökoormuse kohandamise võimalused jne) ja pakume paindlikkust uute töövormide kasutamisel. Otsime lahendusi tööjõupuuduse leevendamiseks, sealhulgas välistööjõu kaasamise abil. (liidud, ettevõtjad, MKM, HTM, SIM)

14. hariduse ja oskuste arendamine: seome turismihariduse ja töömaailma sujuvamaks tervikuks (panustame kutsesüsteemi ja kutsehariduse reformide edusse), seisame turismivaldkonnaga seotud (rakendus)kõrghariduse arengu eest, asjakohaste täiend- ja ümberõppe programmide olemasolu, sh karjääripöörjate jõudmiseks sektorisse; paindlikesse õpivõimalustesse, et soodustada töötamise kõrvalt vajalike erialaoskuste omandamist). Arendame turismihariduse ümarlaua rolli, et tugevdada ettevõtjate ja haridusega seotud asutuste koostööd ja tagada kvalifitseeritud tööjõud. Töötame haridusasutuste, koolitusettevõtjate ja turismiettevõtjate tiheda koostöö saavutamise ja tööjõuturu vajadustele vastava turismihariduse nimel. Arendame lisandväärtust tõstvaid oskusi, sh digi-, andmekirjaoskused, aga ka keeleoskusi (sh mitmekultuurilisuse kasv nii välisturistide poolelt kui ka võõrtööjõu kaasamise vaates). Tunnustame turismiga seotud teadustööde häid tulemusi. (HTM, MKM, liidud, ettevõtjad, turismiharidust pakkuvad koolid)

15. võimestava ettevõtluskeskkonna arendamine: kujundame ettevõtlust soodustava ja vähese halduskoormusega ettevõtluskeskkonna (regulatsioonid, maksud), mis tagab stabiilsuse ja loob eeldused konkurentsivõime kasvuks. Seisame ennetavalt EL-i õigusloomes Eesti ettevõtjate ja tarbijate huvide eest. Tagame teadmuspõhised poliitikaotsused ja -sekkumised, mis loovad õiglase konkurentsikeskkonna. Kujundame selge lühiajaliste üüripindade poliitika ja vähendame varimajanduse osakaalu turismisektoris. (MKM, HTM, KLIM, REM, RM, EIS, MTA)

16. digitaalsete lahenduste arendamine järelevalves ning ettevõtjate suhtluses riigiga: arendame ja digitaliseerime TTJA järelevalveteenuseid. Soodustame andmepõhiste aruandluse lahenduste kasutamist, et muuta turismiettevõtete aruandlus lihtsamaks, säästa ressursse ja vähendada halduskoormust. Tõstame ettevõtjate ja tarbijate teadlikkust nende õigustest ja kohustustest. (MKM, TTJA, STAT, ettevõtjad)

5.5. Tegevussammas nr 5: Eesti turismisektor tegutseb nutikalt, uuenduslikult ja kehtlikult

Turismisektori konkurentsivõime tagamiseks ja tulevikus kasvuallikate leidmiseks on oluline, et Eesti turismisektor oleks nutikas ja efektiivne selleks uuenduslike tehnoloogiate ja ärimudeleid rakendades. Nii on võimalik paremini mõista tuleviku turisti vajadusi ning toetada kvaliteetsete andmetega teadmuspõhiseid äriotsuseid. Fookus on kvaliteetsetel andmetel ja analüüsivõime kasvul (ettevõtete sisemine võimekus andmeid koguda, korrastada, kvaliteeti tagada). Oluline on edendada avaliku ja

erasektori koostööd, mis toetaks ettevõtete terviklikku digitaliseerimist ja automatiseerimise kasutamist tühja töö vähendamiseks. Turismisektorisse uuenduslikkuse toomiseks on vaja tugevdada sektorite ülest koostööd, sh teadus- ja arendusasutuste, iduettevõtjate, infotehnoloogia-, loomemajanduse ja teiste sektoritega, et kiirendada innovatsiooni ja uute lahenduste kasutuselevõttu. Fookus peab olema süsteemsetel muudatustel ja pikaajalisel planeerimisel, et eesmärged saavutada.

EESTI ETTEVÕTETE NUTIKAS, UUENDUSLIK JA KESTLIK TEGUTSEMINE

Turismiettevõtjate digitaliseeritus (MKM)
(väljatöötamisel)
Eesti turismisektori süsinikujalajälg (väljatöötamisel)
Innovatsioonialane koostöö teiste sektoritega
(väljatöötamisel)

BAASTASE 2023

Selgumisel

Selgumisel

Selgumisel

2035 SIHTTASE

Selgumisel

Selgumisel

Selgumisel

Lisaks jälgime, aga ei sihista:

- Online-broneerimis- ja müügikanalite kasutamine ettevõtetes
- Keskkonnajuhtimissüsteeme, kehtlikkuse sertifikaate ja märgiseid kasutavate ettevõtjate arv
- Avaliku sektori eeskujul kehtlike ürituste korraldamisel ja kehtlike toidustus-majutusteenuste tellimisel

Tegevussuunad (vastutajad):

17. digivõimekuse arendamine: arendame turismiettevõtjate digioskusi ja juurutame tehnoloogialahendusi efektiivsuse tõstmiseks. Toetame protsesside digitaliseerimist ja automatiseerimist, digitaalsete tehnoloogiate ja lahenduste kasutamist, sh oskus rakendada digivahendeid protsesside automatiseerimiseks, kliendisuhtluse parendamiseks, töövoogude optimeerimiseks jne. Tõstame turismiettevõtjate teadlikkust ja oskusi küberturvalisuse, andmekaitse ja digiligipääsetavuse osas. (MKM, JUM, RM, STAT, EIS, DMOd, liidud)

18. andmevõimekuse arendamine: arendame turismiandmevõimekust (andmete kogumine, korrastamine ja kvaliteedi tagamine). Toetame turismiettevõtjaid andmekirjaoskuse suurendamisel, sh andmete suurem kasutus äriotsuste tegemisel. Tagame regulaarselt turismi majandusliku otsese ja kaudse mõju hindamise nii riigi kui ka regionaalsel tasandil (turismi satelliitkonto). Rakendame reaalamajanduse lahendusi, et tagada andmete standardiseeritud, digitaliseeritud ja automatiseeritud kasutamine poliitikakujunduses ja äriotsustes. Suurendame turismiettevõtjate andmeruumidest kasusaamist. (MKM, RM, JUM, STAT, EIS, DMOd, ettevõtjad)

19. innovatsioonivõimekuse arendamine: analüüsime ja leiame parimad lahendused, kuidas uued tehnoloogiad, tehisintellekt ja robotitehnoloogiad mõjutavad turismi ning kuidas neist kasu saada. Soodustame tehisaru jt uuenduslike tehnoloogiate kasutuselevõttu. Soodustame koostööd iduettevõtete ja tehnoloogiliste arenduste käivitamiseks. Soodustame tasakaalustatud ja innovaatilisi ärimudeleid, mis kaitsevad looduskeskkonda ja suurendavad teadlikkust meie loodus- ja kultuuripärandist. Liitume ELi digilahendustega (nt andmeruumid), et toetada uute teenuste arengut ja turismiettevõtjate koostööd (sh andmete omavahelist jagamist) innovatiivsete lahenduste loomiseks jm eesmärkideks konkurentsivõime kasvatamiseks ELi turismiturul. (MKM, EIS, DMOd, liidud, ettevõtjad)

20. kehtliku turismi arendamine ja roheülemineku toetamine: tõstame ettevõtjate teadlikkust kehtlikkusest ja loimime kehtlikkuse kogu ettevõtte tegevusse, et suurendada turistide tajutatavat väärtust. Oleme avalikus sektoris eeskujuks kehtlikkuse rakendamisel (ürituste korraldamine, toitlustus, majutus jne). Tunnustame kehtlikke ettevõtteid ja soodustame kogemuste vahetamist. Aitame turismiettevõtjatel arendada roheüleminekuks ja kliimamuutustega kohanemiseks vajalikke teadmisi ja oskusi. Toetame turismiettevõtjaid energiatõhususe ja ringmajanduse arendamisel, kliimamõju vähendamisel ning süsteemselt keskkonnaküsimustega tegelemisel (nt keskkonnajuhtimissüsteemide ja märgiste kasutuselevõtul). Toetame ettevõtjaid süsiniku- ja keskkonnajalajälje mõõtmise tööriistade kasutuselevõtul. Tõstame välja meetodid Eesti turismisektori keskkonnajalajälje mõõtmiseks ja selle vähendamiseks. Analüüsime rahvusvaheliste kehtlikkuse deklaratsioonidega ühinemise kasu ja vajadusi. Arendame koostööd transpordisektori ja turismiettevõtete vahel, et muuta turismireisid ja -tooted keskkonnasõbralikumaks. Rakendame külastajate haldamise meetodeid ja vajadusel määrame taluvuslaved loodus- ja kultuuripärandi (nii aineiline kui vaimne pärand) säilitamiseks. (MKM, KLIM, HTM, KUM, EIS, DMOd, liidud, ettevõtjad)

MAJANDUS- JA
KOMMUNIKATSIOONI-
MINISTEERIUM